

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Kulturministeren

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tlf : 33 92 33 70
Fax : 33 91 33 88
E-mail : kum@kum.dk
Web : www.kum.dk

19. maj 2015

Folketingets Forsvarsudvalg har den 21. april 2015, efter ønske fra Jonas Dahl (SF), stillet mig følgende spørgsmål, nr. 118 (Alm. del), som jeg hermed skal besvare.

Spørgsmål:

Vil ministeren oplyse, hvad det korrekte tal var for omkomne dansk søfolk under 2. verdenskrig, der sejlede i allieret tjeneste? Baggrunden for spørgsmålet er, at der findes forskellige tal på, hvor mange danske søfolk af de godt 6.300, der sejlede i allieret tjeneste under 2. verdenskrig, der omkom i de 5 år krigen varede. Undersøgelser af forhenværende krigssejler Erik Kragerups undersøgelser påviser i den forbindelse, at der er flere omkomne i allieret tjeneste end før angivne antal.

Svar:

Der er grundlæggende tale om et forskningsmæssigt spørgsmål, som jeg som kulturminister hverken kan eller bør svare på. Jeg har derfor videreformidlet spørgsmålet til Nationalmuseet, som har leveret nedenstående redegørelse, der, så vidt det er muligt på kort tid, redegør for spørgsmålet:

”Det præcise tal for omkomne danske søfolk, der sejlede i Allieret tjeneste under 2. Verdenskrig kendes ikke, men det må antages, at tallet ligger et sted mellem 850 – 1.050.

I 1948 udarbejdede Sundhedsstyrelsen en opgørelse over krigsdødsfald i Danmark under 2. Verdenskrig og af denne fremgår det, at 1.725 danskere omkom på søen i perioden fra den 1. september 1939 til den 31. december 1945. Det fremgår desværre ikke af styrelsens opgørelse hvor mange af de omkomne, der var krigssejlere i Allieret tjeneste. Styrelsen gjorde det klart, at deres tal skulle tages med forbehold. Kildematerialet, der lå til grund for opgørelsen over danske sømænd og fiskere, som forliste under krigen, stammede således fortrinsvis fra oplysninger, som styrelsen havde modtaget fra Handelsministeriets Søfartskontor, de danske rederier og Dansk Fiskeriforening. Det gjaldt specielt oplysningerne om alle danske sømænd, der under krigen havde sejlet på fremmede skibe - eventuelt efter først at have sejlet med danske

fartøjer - og senere var forliste, for selvom det på udmærket vis var lykkedes de førnævnte institutioner at få opsporet navne og data på omkomne, kunne talmaterialet efter styrelsens opfattelse stadig ikke betragtes som fuldstændigt.

To år senere i 1950 udgav Ministeriet for Handel, Industri og Søfart en "Fortegnelse over Krigsforliste og Krigshavarerede danske Skibe" i perioden fra den 3. september 1939 til den 31. december 1949. Af denne fremgår det, at det samlede tab af menneskeliv til søs som følge af krigsårsager i den pågældende periode var 2.025 personer, heraf 1.557 danskere og 468 udlændinge. Ifølge fortegnelsen var det samlede tab af menneskeliv ved 'udeflåden' i perioden 9. april 1940 - 4. maj 1945 799 personer fordelt på 568 danskere og 231 udlændinge. Det fremgår ikke af fortegnelsen, hvorfor antallet af omkomne danskere er 168 personer færre end i Sundhedsstyrelsens opgørelse, men en del af forklaringen kan være, at ministeriets fortegnelse alene omfatter danske skibe, hvorimod Sundhedsstyrelsens opgørelse også omfatter danskere, der omkom, mens de sejlede på fremmede skibe.

Udover disse to opgørelser, er der ikke fra officiel danske side lavet opgørelser over danske søfolk eller andre danskere, der omkom til søs under 2. Verdenskrig, som er blevet offentliggjort.

I "Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945" fra 2002 anslår den danske søfartshistoriker, Christian Tortzen, der har beskæftiget sig indgående med de danske krigssejlere under 2. Verdenskrig, at der omkom omkring 850 danske søfolk tilknyttet 'udeflåden', såvel på danske som udenlandske skibe, i perioden april 1940 - maj 1945. Han understreger, at tallet er behæftet med stor usikkerhed på grund af vanskelige skøn og forskellige opgørelsesmåder. Det samlede antal omkomne danske søfolk i perioden anslår han til omkring 2.000. Christian Tortzens skøn bygger blandt andet på et omfattende kartotekmateriale, der stammer fra Ministeriet for Handel, Industri og Søfart. Kartoteket indeholder 6.351 personkort på udesejlere, som Christian Tortzen har registreret digitalt.

Den forhenværende krigssejler Erik Kragelund begyndte for ca. 30 år siden at lave en komplet liste over omkomne danske søfarende som følge af 2. Verdenskrig. Listen bygger på officielle og private kilder. Bortset fra Ministeriet for Handel, Industri og Søfarts fortegnelse fra 1950 synes Erik Kragelund ikke at have benyttet materialet fra Sundhedsstyrelsens opgørelse fra 1948, ligesom Ministeriet for Handel, Industri og Søfarts kartotek over udesejlere heller ikke synes at være benyttet - i hvert ikke som primær kilde.

I en synopsis, som Erik Kragelund har udarbejdet maj 2015, konkluderer han på baggrund af sin liste, at der omkom i alt 1.084 søfolk, der sejlede i allieret krigstjeneste under 2. Verdenskrig i perioden 9. april 1940 - 4. maj 1945. Det samlede antal omkomne danskere til søs opgør han til 2.297, hvoraf mindst 192 omkom efter den 4. maj 1945.

En umiddelbar sammenstilling af Erik Kragelunds opgørelse med Sundhedsstyrelsens opgørelse fra 1948 er ikke mulig, idet Kragelunds opgørelse dækker perioden helt frem til og med 1953, hvorimod styrelsens opgørelse kun dækker perioden frem til den 31. december 1945. Det kan imidlertid anslås, at Kragelunds opgørelse omfatter knapt 400 personer mere end Sundhedsstyrelsens. En foreløbig sammenstilling af Kragelunds lister med Sundhedsstyrelsens lister indikerer, at alle personer omfattet af Sundhedsstyrelsens opgørelse i alt væsentlig indgår i Kragelunds lister. En stikprøvekontrol, der bygger på en gennemgang af knapt halvdelen af Sundhedsstyrelsens liste, viser, at kun 21 personer ud af i alt 826 personer, dvs. 2,5 pct., ikke findes i Kragelunds lister.

Det har indenfor svarfristen ikke været muligt at foretage en tilbunds gående sammenstilling af Erik Kragelunds lister med Sundhedsstyrelsens lister. Det har derfor heller ikke været muligt at fastslå, hvad den anslåede afvigelse mellem de to lister på ca. 400 personer skyldes, men en mulig forklaring kan være, at Erik Kragelund ved hjælp af vor tids moderne søgemuligheder og søgemidler i højere grad har kunnet identificere omkomne danskere, der sejlede på udenlandske skibe, end tilfældet var i 1948, hvor Sundhedsstyrelsen lavede sin opgørelse fortrinsvis på baggrund af oplysninger, som styrelsen modtog fra Handelsministeriets Søfartskontor, de danske rederier og Dansk Fiskeriforening.”

Marianne Jelved